GAZETA KRAKOWSKA

Nro 8.

Z KRAKOWA DNIA 26. STYCZNIA 1817 Roku W NIEDZIELE.

Z Warszawy d. 14 Stycznia.

Dokończenie Postanowienia Namiestnika Królewskiego: o uporządkowaniu rzemiosł, kunsztów i professyy.

71. Skoro Czeladnik usprawiedliwi się świadectwem roboty lub książką rzemieślniczą, takowe maią bydź u Urzędu starszych w zachowanie złożone.

72. Takiemu Czeladnikowi Starsi starać się powinni o wyszukanie roboty, i dopóki tey nieznaydzie, udzielać mu wsparcie, podług zwyczaiu, za udaniem się do Prezydenta Miasta, ażeby z wpływów skrzynki rzemieślniczey, była taka pomoc załatwioną.

73. Po wyyściu trzech dni, gdyby nie mógł znaleźć roboty, ma bydź w dalszą wędrówkę wyprawiony.

74. Wchodzącego zaś w robotę takowego Czeladnika, Urząd Starszych opatrzy w książkę rzemieślniczą, podług przepisu Art: 53. lub złożoną onemu powróci.

Swiadectwo roboty (Kundschaft) ieśli iakie złożone zostało, aż do wyyścia w dalszą wędrówkę u siebie zachowa.

75. W inni Starsi zapisywać Maystrów Czeladzi potrzebuiących, przybyłą zaś Czeladź wskazywać do tych, którzy się naypierwsi zgłosili,

76. Wszakże należy się w takim razie pierwszeństwo wdowom utrzymuiącym Rzemiosło, i Maystrom przez starość lub inne nieszczęście podupadłym,

77. Pierwszeństwo to nie więcey iak do trzech razy wdowie służy.

78. Jeżeli Mayster Czeladnika swym kosztem sprowadził, i o tem wcześnie Urząd uwiadomił, takowego w żadnym razie odbierać mu nie można.

79. Leczenie i opatrywanie w chorobie przybyłego Czeladnika bądź iuż zostawał w robocie, lub przeciwnie, ieżeli iest bez sposobu, z skrzynki Czeladniczey następować powinno, a w niemożności tey, z opłat rzemieślniczych wpływaiących do Kassy mieyskiey.

80. Gdyby te niestarczyły z funduszu ubogich, a w niedostatku tego, z Kassy mieyskiey ma bydź opatrywany.

81. Prezydent lub Burmistrz Miasta przeto pod własną odpowiedzialnością przestrzegać powinni, ażeby Czeladnik chorobą złożony, bez pomocy zostawiony, albo przed dostatecznem wyzdrowieniem daley wyprawiony nie był.

ODDZIAŁ IV.

Dozór nad Czeladnikami i ich obowiązki.

82. Mayster obowiązany czuwać nad sprawowaniem się Czeladników, napominać ich, ażeby obowiązków religii swego wyznania nie zaniedbywali, spokoyne i porządne życie wiedli. Od występków zaś i wykroczeń ma ich wstrzymywać.

83. Czeladnik obowiązany zleconą sobie od Maystra robotę podeymować ochoczo, wiernie i pilnie wykonywać.

84. Tylko w Niedziele i Swięta pra-

wami kraiowemi oznaczone, są wolni od obowiązku roboty.

85. Czeladnicy, którzy w dnie do roboty prawem oznaczone takową przerywaią, karami Policyynemi do obowiązku swoiego zwróconemi będą.

86. Trwaiący z uporem w takiem nadużyciu Czeladnik, na tygodni 4 do domu kary i poprawy będzie oddany, z odebraniem mu listu iego wyzwolenia.

87. Takowy nie wprzód wydany mu będzie, aż gdy po wytrwaniu kary, poprawę przyrzecze, i o rzetelności przyrzeczenia tego władza mieyscowa przekona się.

88. Mayster, którego czeladź w dnie do pracy przeznaczone od takowey usuwa się, winien pod karą 6 do 18 złotych donieść o tem Prezydentowi lub Burmistrzowi miasta

89. Na żadney gospodzie Czeladź do roboty zobowiązana w dnie do pracy przeznaczone, niema bydź cierpianą, w zwyczayne godziny roboty; tem mniey zaś tymże iedzenie lub trunki dawane.

90. Gospodarz przeciw temu wykraczaiący, popadnie karze 12 do 30 złotych.

91. Czeladnik obowiązany stosować się do urządzeń domowych Maystra, u którego w robocie zostaie.

92. Domowey pracy żaden Mayster od Czeladnika swoiego żądać nie ma prawa.

94. Zaden Mayster nie ma odmawiać drugiemu Czeladników, u tegoż w robocie będących, pod kara 30 złotych.

95. Jednak wdowom rzemiosło utrzymuiącym, na żądanie Czeladnik nayzdatnieyszy, winien bydź oddany.

96. Jeżeli w takim razie Mayster iednego tylko ma Czeladnika, i tego wdowie oddać musi, wtedy od innego Maystra maiącego kilku Czeladzi, udzielenia sobie iednego żądać ma prawo.

97. Gdy kilka wdów zgłasza się o iednego Czeladnika, Urząd Starszych rozstrzyga między niemi, stósownie do pierwszeństwa nastąpionego zgłoszenia.

98 Prawo wyż opisane iednak nie więcey iak do trzech razy wdowie służy.

99. Jeżeli Mayster zapadnie w długą chorobę, żądać może odstąpienia Czeladnika iednego od innych Maystrów.

100. Do odstąpienia tego ten szczególniey Mayster iest obowiązany, u którego naywięcey Czeladzi znayduie się w robocie.

101. Jeżeli liczba Czeladzi u kilku Maystrow iest ta sama, wtedy odstąpienie przypada na naymłodszego z nich.

102. Po wyzdrowieniu Mayster takowy winien zwrócić otrzymanego Czeladnika na żądanie przeszłemu Maystrowi.

ODDZIAŁ V.

O wyyściu Czeladników.

103. Mayster chcący odprawić Czeladnika, obowiązany dwa tygodnie wprzód mu wypowiedzieć.

104 Bez takiego wypowiedzenia Mayster Czeladnika natychmiast odprawić może.

a. Skoro ten osobę albo rodzinę iego, uczynkiem lub słowami obraża.

b. Gdy iest ciągle nieposłusznym i opornym zleceniom Maystra,

c. Gdy żonę lub dzieci iego uwodzi.

d. Za kradzież i przeniewierstwo udowodnione.

e. Gdy nawyka bez wiedzy i zezwolenia Maystra noce za domem przepędzać.

f. Za nieostrożność z ogniem, gdy napomnienia o to dawane są bezskutecznemi.

105. Równie Czeladnik opuścić może Maystra, byłeby mu na dni 14 wypowiedział.

106. Mayster mocen nie przyiąć wypowiedzenia, ieżeli dzień odeyścia wypada na iarmark walny, bądź w dwa tygodnie przed tymże iarmarkiem, albo świętami wielkiemi.

107. Jeżeli Mayster dopuścił się skrzywdzenia osoby Czeladnika bez gwałtownego powodu, tenże opuścić go natychmiast może.

108. Wychodzącego Czeladnika Mayster w książce zakwituie, iak w art: 56tym przepisano,

109. Udaiącemu się w dalszą wędrówkę Czeladnikowi świadectwo iego roboty (Kundschaft) powrócone bydź nie może przez Urząd Starszych, bez zezwolenia Maystra, u którego ostatnio zostawał. W przypadku iednak, gdyby Starsi przyczynę niezezwolenia Maystra za niedostateczną uznali, wnioszą Prezydentowi, który rzecz rozstrzygnie.

110. Mayster pod własną odpowiedzialnością nie ma zezwolić na wydanie rzeczonego świadectwa, skoro iest u-

wiadomiony o długach Czeladnika.

111. Owszem Urzędowi Starszych natychmiast donieść o tem obowiązany.

112. Gdy Mayster przeciw wyyściu Czeladnika nie ma nic do nadmienienia, lub po uprzątnieniu zaszłey przeszkody, świadectwo roboty ma bydź powrócone Czeladnikowi. Na książce rzemieślniczey zaś zaświadczy Urząd Starszych, ile czasu zostawał na mieyscu, oraz iak się podług zaświadczenia Maystrów swych sprawował.

113. Za wydaniem mu świadectwa roboty i książki rzemieślniczey Czeladnik natychmiast w podróż udać się powinien.

114. Jeśli w tym przypadku zaydzie trudność, świadectwo swoie roboty i książkę rzemieślniczą powtórnie złoży do Urzędu.

115. Gdy ani pierwszego, ani drugiego nie dopełni na doniesienie Urzędu za włoczęgę poczytany zostanie.

ODDZIAŁ VI.

O Skrzynce Czeladniczey.

116. Czeladnicy mogą mieć skrzynkę własną z składek swych na wspólne potrzeby, osobliwie dla wsparcia chorych lub podupadłych Czeladników.

117. Poboru iednak i użycia tego doyrzy Urząd Starszych.

TYTUŁ IV.

O Maystrach.

118. Odtąd ażeby zostać Maystrem, trzeba bydź w przód uczniem, potem czeladnikiem i iako taki odbyć przepisane lata w prawy i wędrówki. Poczem z listem wyzwolenia i książką rzemieślniczą lub świadectwami roboty itoż udowodniaiącemi zgłosić się ma ochotnik do Urzędu starszych.

119. Urząd ten za przybraniem dwóch biegłych z Maystrów wyrażonych w art. 10 nakaże mu zrobienie sztuki Mistrzowskiey, która pod dozorem Urzędu bez czyiey bądź pomocy ma bydź wykonaną.

120. Sztuka Mistrzowska zadawana iest z kilku szczegołów naywięcey w rzemieśle wyrabiaiących się.

Nie należy nakazywać sztuk zbyt kosztownych, lub na które trudno znaleść kupca.

Prezydent miasta Warszawy, wyda bliższe w tey mierze przepisy zastosowane do zwyczaiu właściwego kunsztu lub professyi, do których się miasta inne stosować mają.

121. Tenże Urząd z przybranemi Maystrami sztukę zrobioną ściśle rozpozna.

122. Jeżeli większością zdań sztuka za niedoskonałą będzie uznana, Urząd podaiącego się na Maystra dopoty odsunie, dopóki przez lepiey zrobioną sztukę nabycia dostateczney zdolności nie udowodni.

123. Kto do trzech razy niedoskonałą wystawi sztukę, ma bydź na zawsze odsunięty.

124. Jeżeli Urząd Starszych sztukę zrobioną odrzuca, obowiązkiem iest Urzędnika Municypalnego spisać wywód słowny powodów takowego odrzucenia.

125. Urzędnik ten przestrzegać winien, ażeby żadna nagana, któraby z uporu lub chęci nieprawnych zysków wypływała, nie miała mieysca.

126 Odsunięty ma prawo żądać od Prezydenta lub Burmistrza miasta, ażeby powody tego urzędownie były rozpoznane.

127. Prezydent lub Burmistrz ieśli powody te wątpliwemi znaydzie, zdania innych biegłych zasięgnie, przy przełożeniu im tak sztuki Mistrzowskiey, iako i spisanego względem oney wywodu słownego.

128. Skoro sztuka Mistrzowska zostanie zrobioną i przyiętą, niezwłocznie i bez żadnych formalności ma bydź w księgę Zgromadzenia pod Tyt. Maystrów zapisany, za co opłaci naymniey 30 naywięcey 60 złotych do kassy Mieyskiey stosownie do bliższych ogólnych rozporządzeń mieyscowey władzy.

129. Czeladnik niebędący w stanie złożenia listu wyzwolenia, lecz któryby lat trzy, iako Czeladnik pracował i sztukę Mistrzowską zrobił, winien bydź za Maystra przyięty.

130. Przybyły do innego miasta Mayster i chcący tam osieść zgłosi się o to do Urzędu Starszych.

Nowa iednak sztuka Mistrzowska od niego żądaną bydź nie może, ieżeli złoży poprzedniemi artykułami przepisane świadectwa nauki i wprawy Czeladniczey i popisu na Maystra.

131. Cudzoziemscy Maystrowie do kraiu przybywaiący wolni są od wszelkich opłat; Czeladnicy zaś obcy chcący zostać Maystrami podlegaią przepisom, iakie

względem Maystrów są wydane.

Wyłączeni są iednak z pod tego obowiązku wszelcy rzemieślnicy, którzyby Patent na sprawowanie rzemiosła swego od wyższego Rządu otrzymali.

132. Nikomu pod żadnym pozorem przyięcie na Maystra odmówione bydź nie może, kto warunkom wyższym zadość uczyni.

TYTUŁ V.

Przepisy Ogólne.

133. Gdzie mniey iest niż dziesięciu Maystrów iednego rzemiosła, Maystry ci do innego lub innych miast dołączeni będą, dopokąd w takowym rzemieślniczym okręgu uzupełniona liczba przepisana Maystrów się nie znaydzie.

Między temi Kommissyia Woiewódzka Starszych oznaczać będzie, i tym Burmistrza lub Urzędnika Municypalnego przyyda.

Gdyby zaś dla niektórych rzemiosł liczba przepisana Maystrów w całym obwodzie lub nawet Woiewodztwie nieznaydowała się, na ten czas Kommissyia Woiewódzka wyznaczy z tey liczby, która się znayduie, iednego Starszego i iednego podstarszego.

134. Wpływy wyżey oznaczone i kary porządkowe do skrzynki Rzemieślniczey w kassie mieyskiey na rzecz każdego Rzemiosła składane, na dobro tegoż Rzemiosła używane, i w końcu roku obrachowane będą; Urząd Starszych zaś rachunek przeyrzy i zaświadczy.

135. Urząd ten składek żadnych na Maystrów naznaczać nie iest mocen.

136 Wolno iest Maystrom uchwalić z zatwierdzeniem Prezydenta lub Burmistrza (w mnieyszych miastach z wiedzą Kommissarza obwodowego) między sobą składkę coroczną na wsparcie Maystrów podupadłych, wdów lub dzieci pozostałych, i utworzyć w tym celu kassę, która pod dozorem Urzędu Starszych zostawać będzie. Składka ta przecię iest zupełnie dobrowolna, ani na nowo wchodzących Uczniów, Czeladzi, Maystrów ciążyć może.

137. Pod karą surową umawiać nie maią Maystry między sobą ceny wyrabianych przez siebie szczegółów.

138. Prezydent Miasta Warszawy, w innych zaś Miastach Kommissyia Woiewódzka zwolnić mogą w szczególnych przypadkach prawidła art. 118 i następnych względem Maystrów przepisanych, gdzieby potrzeba lub użyteczność tego była uznaną. W takim razie uwolnionemu wydadzą szczególne pozwolenie, na mocy którego, za równo z Maystrami przez Urząd Starszych przyiętemi Rzemiosło sprawować będzie.

139. Sprzedaż gotowey roboty nikomu ani w żadnem mieyscu broniona bydź nie może.

140. Fabryki i Rękodzielnie założyć się mogące, nie są objęte temi przepisami, lecz Czeladź w nich pracująca w książkę Rzemieślniczą opatrzoną bydź powinna.

Pozwolenia na nie w Warszawie Prezydent, w innych Miastach Kommissyie Woiewódzkie wydawać maią.

161. Kary porządkowe nie inaczey iak przez właściwy Sąd Policyyny wymierzane będą, za wysłuchaniem w potrzebie Urzędu Starszych.

142. W tenże sposób spory wszelkie o wynagrodzenie między Uczniami, Czeladnikami i Maystrami, przez Urząd Starszych niezałatwione, rozstrzygać ma Sąd właściwy.

145. W rzeczach Policyi rzemiosła dotyczących, Urząd Starszych wnioski swe czyni do Prezydenta lub Burmistrza Miasta.

144. Urząd Starszych w potrzebie ma pieczą o dzieciach pozostałych Maystrów, aż do ich opatrzenia.

145. Wszelkie dawne przepisy i zwyczaie Cechowe, ile Urządzeniu temu przeciwne, są uchylone.

140. Wolno iest żydom przy zachowaniu powyższych przepisów wszelkie rzemiosła i fabryki po Miastach sprawować, byleby oraz zachowane były prawidła i urządzenia policyyne im służące.

147. Ktokolwiek od wyższey Władzy Patent na nowe wynalazki, lub wydoskonalenia uzyska, mocen będzie w Królestwie Polskiem takowe na swóy pożytek wykonywać, i nikt przez przeciąg lat, na które Patent iest wydany, nie może na prawo iego następować, ani teyże samey czynności sprawować, chybaby na innym do niey przydatkiem lub udoskonaleniem także dla siebie Patent od wyższey Wła-

dzy otrzymał.

Uskutecznienie postanowienia tego Kommissyi Rządowey Spraw Wewnętrznych i Policyi polecamy.

Działo się w Warszawie na posiedzeniu Rady Administracyyney d. 31 Grudnia 1816.

(Podpis:) *Zaiączek.*

Minister Spraw, Wewnętrznych i Policyi, (Podpisano) *T. Mostowski.*

Radca Sekr: Stanu, Jen: brygady (pod.) *Kossecki.*

Zgodno z Oryginałem

Radca Sekr: Stanu, Jen: Brygady

(Podpisano) *Kossecki.*

Za zgodność *Aug. Karski.*

Z Londynu d. 4 *Stycznia.*

D. 1 b. m. Ministrowie Hr. Liwerpool i Lord Castlereagh przybyli do Brighton i iedli obiad u Xcia Rejenta. D. 15 oczekiwany tam iest W. Xże Mikołay. — Wczoray była u Xcia Rejenta gabinetowa rada, na którey odroczono parlament aż do 28 Stycznia.

W. Xże Mikołay, złożył w Glasgowie dla ubogich 1000 f. szt. Litość iego, znaiomość rzeczy i bystrość umysłu powszechnie w nim iest dziwiona.

Lord Prezydent Londyński dał wczoray wielką ucztę, na którey znaydowali się Xże Sussexu, Lordowie, Erskin i Holland, i wiele znakomitych osób, ale żaden Minister.

Wszędzie otwieraia składki dla ubogich; w Tavistok Xiąże Bedford podpisał 1000 f. szt.

W Gospodzie Koronney zgromadzili się d. 1 b. m. obieracze Westminsterscy dla słuchania odpowiedzi Lorda Cochrane na uchwalony dla niego adress pod d. 17 Grud: Major Cartwright zaiał krzeszło prezyduiącego. Odczytano list Cochrana, który zawierał naywiększe użalenia na Lorda Gambier i Marszałka sądu Królewskiego. Zrobiono zaraz składkę na wydrukowanie tego listu. Zgromadzenie nie było liczne. (List ten nie iest dotąd w żadney gazecie ogłoszony.)

Słychać, iż dawny sposób skarbowy będzie użyty, to iest zaciągnienie 15 mill. od których prowizyia będzie z funduszu umorzenia opłacana. Przez tę pożyczkę uwolnią się Ministrowie na ten rok od kłopotu w zastąpieniu potrzeb, ale dla ludu zniknie nadzieia widzieć pomnieyszone podatki. Jest to dawna polityczna zasada: Gdy Ministrom dane będą pieniądze, tedy zaraz ich wydadzą. Ta prawda czuć się widocznie daie; im Ministrowie łatwiey dostaią pieniędzy, tem więcey ich wydaią.

Woysko Angielskie ma bydź o 10,000 ludzi pomnieyszone, z których większa część ma iednak bydź na połowie żołdu postawiona, i każdego czasu bydź na zawołaniu do służby.

Z Dowru płynie do Francyi jazda dla uzupełnienia korpusu Angielskiego. Do wschodniey Indyi i Korfu maią także posłane bydź posiłki.

W Bath zwołane zostało na 6 b. m. zgromadzenie ludu, któremu Hunt ma prezydować. Przedsiębiorą potrzebne ostrożności kroki i woyska posłane są do Bath.

Preston pisał do Lorda Prezydenta pod d. 31 Grudnia list z podziękowaniem w naygrzecznieyszych i konstytucyynych wyrazach. Wszyscy zaś, którzy przeciw burzycielom d. 2 Grudnia świadczyli, odebrali bezimienne listy, w których zagrożonemi są acz poźniey losem Percewala od Billinghama. (Bycia zastrzelonemi.) Plat znowu gorzey się ma; ieszcze mu ku-

li nie wydobyto. — O młodym Watsonie nic niesłychać. Stary oddany został do sądu, ponieważ pod Highate napadł z rozmysłu dwie osóby i one ostrém narzędziem skaliczył.

Gazeta Morning - Chroniele opisuie teraźnieyszy stan Anglii, z którego kładziemy tu niektóre wyiątki. "Przy zaczenaiącym się roku 1817 Angliia w calę w innem znayduie się położeniu, iak kiedy pierwszy raz wschodziło słońce roku 1816. Na owczas iaśniała Angliia wyniosłością i sławą; na owczas dochodziła do naywyższego stopnia wielkości. Każdy wiatr sprowadzał iey skarby i bogactwa, iey porty napełnione były maytkami i kupcami; iey miasta, wsie, pola okryte były pracowitemi ludźmi, obfitość rozlewała się niezliczonemi żyłami i kanałami po kraiu; spokoyność, ukontentowanie i wolność rozciągały po całym kraiu błogosławieństwa swoie; zdawało się, iż szczęście założyło wieczne pomiędzy nami mieszkanie." (Tu napomyka lekko o zakończoney woynie z Ameryką) i rozszerza się nad pognębieniem tyrana Europy, i tak daley mowi:) "Lecz te zwycięztwa wymagaią wielkich natężeń; zmnieyszyły gotowy nasz pieniądz i pomnożyły nasze papiery; pokoy zwrocił do kraiu wielkie kupy woiowników, które nie pracuiąc chleb ziadaią; bydło i rolnictwo spadły o 3cią część w wartości; monopolium handlowe upadło podczas pokoiu. W innych kraiach pomnożyły się przez pokoy pracowite ręce i dostarczaią płodów i towarów po cenie, za iaką my ich bez wielkiey straty sprzedawać nie możemy. —— W takiem położeniu rzeczy, możnasz się dziwić, kiedy wszędzie daią się słyszeć narzekania? kiedy smutek i zważenie umysłów wszędzie się czuć daie? kiedy kray ten niedawno ieszcze bogaty, kwitnący, potężny, teraz pogrążony w nędzy i kłopotach? Zniknęło wzaiemne zaufanie, upadł kredyt, boiaźń i zgryzota wszystkich są udziałem, i towarzyskie związki wyszły z karbów. Podobne nieszczęścia wstrząsnęłyby każdy inny naylepiey ugruntowany kray w Europie. Angliia oprze mu się iednak, poki zostawiona będzie iey ludowi konstytucyia i wolność. Powstawać i upadać będą poiedyncze zaburzenia. Od rządu tylko i od parlamentu mamy wiele do żądania; poiedyncze odmiany i połowiczne sposoby żadnego nie zrobią ulepszenia. Szczere tylko zaprowadzenie oszczędności i zniesienie nadużyciow, mogą iedynie wyrwać nas z teraźnieyszego złego położenia."

Gazeta Times umieszcza także uwagi nad teraźnieyszem położeniem Anglii. Wszędzie (wyraża) drukuią za tanią bardzo cenę odezwy do ludu i one rozdaią, dla oświecenia go względem błędów i nadużyciów teraźnieyszego rządu Odezwy te sięgaią wprawdzie za daleko i obeymuią więcey przedmiotów niżeliby należało. Lecz czyliż rząd trwaiąc przy teraźnieyszym swoim systemacie nie zachodzi także daleko? Reforma, ieżeli poydzie od ludu, nie od Ministrów, może naywiększe zrządzić nieszczęście. Jakże mogą nędzę nazywać przemiiaiącą i odwoływać się do dobroczynności, ieśli uciążliwe podatki nie zostaną na zawsze zniesionemi? Gdy lud z iedney strony czyta, iż rozrzutność rządu iest porządkiem dziennym, a z drugiey, iż przez równą reprezentacyią i przez coroczne odnawianie parlamentu, można na-

przyszłość zapobiedz złemu; kogoż ma słuchać? Czyli tych, którzy ozięble do niego mówią: "Nemacie się naco żalić! wasze użalenia są uroione i bez fondamentu!,, Lub tych, którzy wołaią: "Zaprowadzcie oszczędność, znieście niepotrzebne urzędy, zaprowadzcie porządek w skarbie, znieście na zawsze pożyczki!,, Pierwsza przemowa natrząsa się z nędzy; druga ożywia nadzieię i pociesza. — Niechay rząd uprzątnie prawdziwe przyczyny nieukontentowania, a uroienia same wkrótce znikną!,,

Nędza zawsze ieszcze iest wielka w niektórych hrabstwach, a mianowicie w Bumberland. — Całe rodziny opuszczaią swoie mieszkania, ponieważ nie są w stanie opłacić danin dzierżawcom i podatków poborcom.

Rokoszański Jenerał Mac-Gregor w południowey Ameryce, który podług urzędowych doniesień w Madryckiey gazecie ogłoszonych, poledz miał, przybył iak późnieysze z d. 6 Września doniesienia głoszą, po odniesionem pod Alacran zwycięztwie, do St. Thomas, ponieważ nie mógł się z innemi rokoszańskiemi jenerałami względem planu działań zgodzić. — Jenerał Toledo opuścił rokoszanów Mexykańskich i przeszedł do woyska Królewskiego. Spodziewaią się, iż rozdwoienia, które troskliwie podniecane są pomiędzy rokoszanami, sprzykrzą im się nakoniec i powrócą pod prawy rząd. — Woyska Portugalskie stały, podług naynowszych doniesień, o 4 godziny tylko drogi od Montevideo, i rokoszanie gotowali się do dzielney obrony. — "Rokoszanie maią na swoich chorągwiach napis: Niepodległość, wolność i woyna aż do śmierci z Hiszpanią.,,

Z Hollandyi przybył Hollenderski okręt Amphitrite do Filadelfii, i przywiózł tam wszelkiego gatunku robotników i rzemieślników, zacząwszy od rolnika aż do cukiernika, pomiędzy któremi znayduią się parobcy, chłopcy i dziewczęta. Są to (mówią pisma tuteysze) biali niewolnicy, którzy póty wysługiwać się swoim panom muszą, którzy za nich koszta przewozu zapłacili, póki ich nie odrobią.

Przybyli do St. Domingo Francuzcy kommissarze, dla czynienia propozycyy Chrystofowi, nie odważyli się zawinąć do portu Kap Henry, ale oddali listy, które zawierały powyższe propozycyie, kapitanowi Amerykańskiego okrętu. Xże Marmolade udał się zaraz do portu dla odebrania tych listów; lecz niepodobna opisać zadziwienia i gniewu tego Ministra, gdy zobaczył, że te listy nie były adressowane do J. K. Mci, Króla Haiti, ale tylko do Pana Jenerała Chrystofa w Cap-Français. Rzucił ie z gniewem nie odpieczętowane Amerykaninowi.

Z Paryża d. 7 Stycznia.

Wczoray w Swięto Trzech Króli była w zamkowey kaplicy śpiewana Msza z muzyką, a potem u Króla obiad dla iego rodziny. Król przyszedł do zupełnego zdrowia, wszelako daie audyencyię siedzący.

Xże Talleyrand odiechał d. 29 Grudnia, unikaiąc powinszowań Nowego roku, z Xiężną Poniatowską do swoiey maiętności o 9 godzin drogi od Paryża, a po Nowym roku znowu tu powrócił. — Marszałek Lefebvre na prożbę iego małżonki u Monsieur otrzymał znowu pozwolenie bywania u Dworu.

Duchowieństwo Francuzkie od zapadnienia dobroczynney ustawy dozwalaią-

cey mu przyymować dary i odkazy, zaczena przybierać dawne swoie znaczenie. Pochlebia one sobie, iż odzyska także nie sprzedane ieszcze dawnieysze swoie lasy. — — Oyciec S. miał nakoniec zezwolić na nowe urządzenie Duchowieństwa Francuzkiego, na powiększenie liczby Arcybiskupów i biskupów, i na zaprowadzenie na mieysce dawnego za przywłaszczyciela nowego konkordatu. Lecz miał położyć za warunek, aby Arcybiskupi i biskupi mieli oddzielne i nie zależące od rządu fundusze. Zdaie się zatem bydź podobieństwem, iż nie sprzedane ieszcze lasy będą Duchowieństwu powrocone. Rząd miał także proponować, aby wydatki dla Xięży na przyszłe lata pomnożone były 6 mill. fr.

Jak woienną na wzor Joanny Arc i iak niebezpieczną iest dla Francyi Pani Stael, dowodzą ostatnie iey odpowiedzi. W pewney kompanii mowiono, iż Francyia pozbawioną teraz iest wszelkiey potęgi. " Przepraszam, odpowiedziała Pani Stael, pozostaię iey iedna. — Jaka? — Uderzenie na trwogę.„ Daley rzekła: Francyia zapłaci w pierwszym roku kontrybucyią złotem, w drugim srebrem, a w trzecim ołowiem.

Zastanowienia rzecz godna, że woyska Francuzkie w osadach swoich, a osobliwie w Paryżu od nieiakiego czasu ustawicznie odmieniane bywaią. — Gwardyia Królewska składa się teraz z 8 pułków jazdy i 8 piechoty, pomiędzy któremi 2 pułki Szwaycarów i 1 artyleryi.

Spory w izbie Deputowanych względem ustawy o obiorach ukończone nakoniec, wczoray zostały, i izba uchwala tę ustawę artykułami, tak, iż Ministrowie przezwyciężyli. Następuiące artykuły przyięte naprzod zostały: 1) Każdy Francuz używaiący praw obywatelskich i politycznych, skończywszy lat 30 i płacący 300 fr. rocznego podatku, ma prawo obioru do izby Deputowanych w swoim departamencie i bycia obranym. 2) Do podatków nadaiących takowe prawo, rachowane będą każdemu Francuzowi wszelkie opłaty gruntowe w całem państwie opłacane, mężowi, opłacane podatki z dobr żony, chociaż nie iest do wspolnictwa iey maiątku przypuszczony, a oycu z dobr małoletnich iego dzieci.

Z Drezna d. 10 Stycznia.

Tu i do Meissen przychodzi ciągle wiele zboża z zagranicy wodą, które zaraz stąd na wozach do gór rozwożą, i górnikom po 4 tal. szefel sprzedaią. Rząd nie trudni się sam zakupem onego zagranicą, ale dał kommiss niektórem kupieckim domom.

Angielskie towary nie są teraz tak trwałe iak dawniey, co nawet iedna z Angielskich gazet (Times) wyznaie, wyrażaiąc: " Nie obawiaiąc się żadney więcey konkurencyi, przestaliśmy na naszych laurach iako rękodzielnicy, i pomimo szczęśliwego zastosowania nauk do fabryk, wyznać musiemy, iż w ostatnich czasach staraliśmy się więcey o szypkość niżeli o dobroć roboty. Mechanizm odeymuie często trwałość, iaka znayduie się w ręczney robocie. Glanc bawełnianych naszych materyy zaledwo ukryć potrafi przed okiem cudzoziemca niedokładność tkania, a płótno, bielone kwasem solnym, chociaż na oko piękne, nie iest tak mocne, iak dawnieyszym sposobem wyprawiane. Z łaziwo z naylepszych naszych fabryk, które pokazało się na ostatnim iarmarku, tak było podłe, iż nie było wcale do użycia.„

Jeżeli Londyn w czasie zebrania się parlamentu liczy 1 mill. 200,000 dusz, tedy posiada właśnie taką ludność iak całe królestwo Saskie.

DODATEK DO Nro 8. GAZETY KRAKOWSKIEY

Z KRAKOWA DNIA 26 STYCZNIA 1817 Roku W NIEDZIELĘ.

Z Warszawy d. 15 Stycznia.

Towarzystwo Królewskie Warszawskie Przyiaciół Nauk odprawiło posiedzenie publiczne dnia 15 Stycznia r. b., które zaszczycili bytnością swoią JW. Novosilzoff Kommissarz Cesarsko-Królewski przy Rządzie Polskim, JO. Xiążę Xawery Lubecki, Gubernator Wileński, Prezes Kommissyi Likwidacyyney, JW. Gołaszewski Biskup Wygierski, JW. JX. Kozmian Infułat Zamoyski, Członek Komm: Rząd: Wyz: Rel: i Ośw: Publ: tudzież wielu znakomitych gości płci oboiey. — JW. Staszic Radca Stanu, Prezes Towarzystwa zagaił posiedzenie w następuiącym sposobie:

Zdaiąc sprawę z naukowych prac w zeszłem półroczu dopełnionych, miło mi zacząć od doniesienia publiczności, iż Towarzystwo uiścił o się z swoiego przyrzeczenia, w wystawieniu dzieiów narodu w śpiewach historycznych. Dzieło to, przez zacnego z tylu względów Członka Julijana Niemcewicza ułożone, w tem półroczu wydanem zostało.

Wydział nauk i sztuk pięknych zatrudnia się teraz równie użyteczną dla dzieiów narodowych pracą, uzupełnieniem dzieła szanowney pamięci Albertrandego o pomnikach. Zgromadzenie przekonane, że im więcey dzieło to udokładnionem będzie, tem powszechniey stanie się użyteczne; w tym zamiarze postanowiło dołączyć do opisu wszystkich pomników Polskich rycinny. Zbiór takowy iuż teraz w naszym narodzie iest rzadki; zebranie odrysowanych wzorów staie się trudne, potrzebuie dłuższego czasu, potrzebuie pomocy gorliwych o nauki obywateli, którzyby podobne zbiory Polskich medalów posiadaiąc, tych przerysowania dozwolili. Nie zraża się przecież Towarzystwo tą trudnością. Już przedsięwzięte są starania, aby i ta część dzieiów nayużyteczniey wystawioną została.

Przedwczesna śmierć uczonego Tadeusza Czackiego długo wznawiać będzie w naszem Towarzystwie nieodżałowaną pamięć, i w narodzie Polskim takiey straty uczucia... Słynny z swoiey wymowy szanowny tego Zgromadzenia Członek, Minister Oświecenia, Woiewoda Senator Stanisław Potocki odda należną cześć naukom i cnotom Męża tego.

Wydział umiejętności, również dopełniaiąc głównych zamiarów Towarzystwa,

w zastosowaniu swych prac naukowych szczególniey do ziemiopłodów kraiu, zatrudniał się tych rozpoznawaniem i dokładnieyszem użyciem.

Liczne ieszcze odbieramy pisma odpowiadaiące na zapytania, przed rokiem do publiczności podane o sposobach zachowania podczas zimy drzew owocowych. Te pisma rozbieranemi były: dotąd żadne ieszcze za zupełnie rozwiązuiące nasze zapytania uznanem nie było.

Tenże Wydział rozważał pismo o nowego wynalazku pompie ssącey, przesłane do Towarzystwa przez Jeneralnego Inspektora rzek spławnych przy Rządowey Kommissyi Spraw Wewnętrznych Pana Lange. Uczynione nad tym wynalazkiem przez Wydział Umieiętności uwagi udzielone Autorowi zostały.

Uwiadomioną iuż przezemnie była publiczność, iak daleko Towarzystwo swoię pracę względem udoskonalenia farby z Czerwca kraiowego posunęło. Przedstawiłem wzory z Czerwca Polskiego dorównywaiące kolorowi Koszenilli. W zeszłym roku zacny nasz Członek Kitajewski Professor Chemii w celu dokładnego poznania, i łatwieyszego przez uprawę rolniczą rozmnożenia szczególniey naszemu kraiowi właściwego owadu, zatrudniał się śledzeniem i zastanawianiem się nad iego poczęciem się i rodzeniem. Uważał iego życie, działania i śmierć, czyli bardziey, że dla brakn rzetelnieyszego wyrazu powiem, zastanowił się nad tego owadu iakimsiś nieśmiertelności gatunkiem, nad iego porządnem przeistaczaniem się, nad iego nieustannem z iednego do drugiego życia przechodzeniem. Tey ciekawey i użyteczney pracy pierwsza część dzisiay publiczności udzieloną będzie.

Dotąd w kraiu naszym mało znany iest systemat w Botanice, zasadzaiący się na rozbiorze ziarna. Wykładem tey nauki zatrudnia się z swey biegłości w zielnictwie znany w kraiu i za granicą, Kollega Szubert Professor Botaniki i Dyrektor botanicznego ogrodu.

Nie uszły także uwagi Towarzystwa Wody Mineralne w kraiu. Dla doskonalszego poznania wód pod Nałęczewem ziechał na mieysce Kollega Celiński Professor Chemii w Wydziale Akademickim Lekarskim, i z właściwą mu w doświadczeniach Chemicznych dokładnością uczynił rozbiór tych użytecznych Wód Mineralnych. Opis iego doświadczeń na dzisieyszem posiedzeniu czytany będzie.

Stern wynalazca machiny arytmetyczney, o którey przed czterema laty przez Wydział Umieiętności sprawa zdana Towarzystwu ogłoszoną była w roku 1813 w miesiącu Styczniu, a która machina uskutecznia cztery działania arytmetyczne aż do ilości liczb trzynastu z ułomkami, ten sam Stern oddał w tych dniach do Zgromadzenia nowy, równie ważny wynalazek, machinę wyciągaiącą pierwiastki kwadratowe z ułomkami. Wynalazek ten póydzie pod rozwagę Deputacyi z Wydziału Umieiętności wyznaczoney, Zdana o nim sprawa na przyszłem posiedzeniu, publiczności udzieloną będzie.

Z Bruxelli d. 8 Stycznia.

Dla Woysk sprzymierzonych przychodzi teraz z Normandyi, Pikardyi, a mianowicie z Hawru wiele zboża.

Pod prezydencyią Króla odbyła się rada ministrów, i słychać, iż zakaz wywozu zboża powszechnie rozciągniony zostanie.

Xiężna Gavre umarła tu w 52 roku życia.

Gazeta tuteysza zawiera pod d. 29 Grudnia z Madrytu co następuie:

Wiary godne listy z Rio-Janeiro donoszą, iż Król Portugalski przedsięweźmie podróż do Europeyskich swoich kraiów i w Maiu do Lizbony przybędzie. Król Hiszpański, Królowa, Infant Karol i iego małżonka udadzą się z całem Dworem do Badaioz i za Gwadianą widzieć się będzie z Monarchą Portugalskim.

Z Frankfortu d. 10 Stycznia.

Królewicz Wirtembergski Paweł znowu tu przybył, a Minister Stein poiechał do Stuttgardu. Wielki Xże Badeński oczekiwany tu iest na końcu tego miesiąca.

Siostra Austryiackiego Ministra Xcia Metternich, Paulina Xiężna Metternich, zaślubić się ma z Xciem Ferdynandem Wirtembergskim, bratem zmarłego Króla.

Prorokuiący chłop, Adam Müller, powrocił tu z swey do Berlina podroży, i pokazuie złotą tabakierę, którą miał od Króla Pruskiego otrzymać, czemu nikt nie wierzy. Prorocki duch ieszcze go nie opuścił; przepowiada on znowu w Maiu r. b. krwawą z Francyią woynę, którey skutkiem będzie podział na 4 części Francyi. Lecz i temu niewierni ludzie nie wierzą, i nawet niektórzy przepowiadaią mu nawzaiem, iż może w krotce otrzyma bezpłatne mieszkanie w którym z domów dla szalonych.

Zydzi tuteysi układaią się teraz z senatem względem zachowania ich przy prawie obywatelstwa, i zdaie się, iż rzecz ta będzie w dobrym sposobie załatwiona.

D. 13 b. m. rozpoczną się tu znowu posiedzenia seymu Niemieckiego.

Z Włoch d. 4 Stycznia.

Królewicz Leopold Sycyliyski odiechał d. 23 Grudnia z swoią małżonką z Rzymu de Neapolu. Oddział jazdy Papiezkiey służył wysokim Podrożnym za straż bezpieczeństwa.

Tanicznik Dupont z Paryża zamowiony został do teatru S. Karola w Neapolu, który w dniu imienin Króla będzie znowu otworzony. Lecz żądania iego są ogromne: wczasie karnawału tańcować będzie 15 razy, i zato żąda 20,000 fr. oprocz tego iedno wystawienie we święto na swoią korzyść, bezpłatne mieszkanie, stoł dla swey rodziny i służących, powoz, i t. d. Za resztę 10 miesięcy żąda 14,120 dukatów, (dukat Neapolitański złp. 8) 15 wystawień, i t. d. i obowiązuie się tylko przez cały rok tańcować 84 razy.

We Włoszech, a mianowicie w Rzymie, odzywa się duch niespokoyności, nazywaiący się duchem iedności, który z wszystkich kraiow Włoskich chciałby ieden utworzyć, gdyby mądrość i siła rządow nie były mu na przeszkodzie. Zapalone tamteysze głowy mowią o senacie Rzymskim, Włoskim; lecz niedołężność ich iest dostateczną do uśmierzenia obawy, ieżeliby ich życzenia iaką wzniecić mogły. —— W Rzymie taka wielka panuie nędza, iż Oyciec S. nakazał naywiększą w domu swoim zaprowadzić oszczędność, a wielu Kardynałów ofiarowali oddać swoie srebra do skarbu Oyca S. —— Królewicz Pruski Henryk przybył d. 27 Grudnia do Rzymu.

W Mantui nakazano pod karą wygnania z miasta i oprocz tego karą pieniężną żydom kazać swoim dzieciom ospę krowią szczepić.

Podług doniesień z Trypolu korsarz Trypolitański zabrał na Oceanie Hanowerski statek z solą i do Trypolu przyprowadził. Konsul Angielski kazał zaraz z swoiego mieszkania zdiąć banderę Angielską i udał się do Beja z żądaniem zadosyć

uczynienia za znieważenie poddanego Angielskiego. Bey rozkazał zaraz dowodcę swoiego okrętu na maszcie tegoż okrętu obwiesić i Hanowerski statek uwolnił.

Rząd Neapolitański ustąpił Amerykanom wyspę Lampedusę. Wysepka ta, leżąca między Maltą i brzegami Tunis, iest bardzo dogodnem mieyscem na założenie bezpiecznego portu. Jedna tylko zachodzi trudność, że grunt i krzaki na Lampedusie zakupił Angielski woyskowy kommissarz, których niechce Amerykanom odprzedać.

Z Palermo donoszą, iż w Sycylii pokazała się od kilku miesięcy nieiako morowa choroba, która zaczena się od gorączki, potem ściska gardło i nie dozwala oddechu.

DONIESIENIA.

Wieś Grudzyny z Attynencyą Rogalów pod Finczowem, w grόntach rędziny i prochnicy, z lasem i łąkami obszernemi, do sprzedania lub zastawu na lat 6, życzący wniść w takową czynność, zgłosi się do Dziedzica tamże zamieszkałego.

Sklep wraz z piwnicą w Sukiennicach, iest każdego czasu do sprzedania; życzący sobie nabyć tenże Sklep, ma się zgłosić w Kantorze ś. p. JP. Henryka Aebli, na Grodzkiey ulicy w Domu pod Nro 228 i 229. — W Krakowie d. 24 Stycznia 1817.

Sędzia Trybunału I. Instancyi Wolnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu iako Kommisarz upadłego Handlu przez Starozakonnych Izaaka Neubergier i Jude Leybel Goldcöhler w Kaźimierzu przy Krakowie prowadzonego. — W skutek Art. 40 Księgi III. Kodexu Handlowego, po sporządzeniu Bilansu upadłego Handlu przez Kuratorow Massy, i złożeniu Listy Wierzycieli w Trybunale, wcelu podania potroyney listy na Wybor Syndykow, Wzywa Wierzycieli upadłego Handlu, to iest: Kortego, Braci Ezelt, Mörschnera, Ernesta Heudel, Macieia Praner, Gabryela, Macieia Hober, Leibla Donenberger wszystkich w Wiedniu, Franciszka Ripper, i Meritza w Podgorzu, Franciszka Izak, Hasel & Ulbrich w Pradze, Millera i Melzera w Brynie, Jana Kaps w Trybau, Elkona Deron, i Jakoba Mendl w Pilcy za Granicą zamieszkałych, tudzież Jana Bochenek, Franciszka Rachse, Ludwika Wolff, Franciszka Han, Jana Nepomocena Gielg, Andrzeia Wolff, Dawida Elixandrowicz, Salomona Kirzner, Haima Hirszfeld, Haima Rosenfeld, Hirsza Rega, Joachima Wohlbergier, Leibla Doktorowicz. — Leibla Dawidowicz, Samuela Löbel & Haye Katz, Dawida Tilles, Moyzesza Hittinger, Rachela Lea, Moyzesza Krzanowskiego, Matke Maus i Samuela Eilenbergier w Krakowie mieszkaiących; Ażeby przed nami Kommissarzem upadłości w Krakowie w Domu Władz Sądowych przy Ulicy Grodzkiey pod L. 106 w dniu 30 Stycznia r. 1817 o godzinie 3 po południu osobiście, lub przez Pełnomocnikow stawili się.

W Krakowie dnia 31 Grudnia 1816.

Leo Chwalibogowski.

Dnia 28 Mca Stycznia 1817 roku w godzinach zwyczaynych w Krakowie przy Ulicy Swieckiey w domu pod Nrem 347 w zamieszkaniu niżey podpisanego Komornika sprzedane będą przez publiczną Licytacyą za gotową srebrną monetę następuiące kosztowności Formoar z bryliantami, dwa kolczyki złote w rauty osadzone, dwa pierścionki złote z rautami; takowe kosztowności na dni trzy przed nastąpić maiącą Licytasyą każdego czasu mozna widzieć u tegoż Komornika. Chęć kupienia maiący zechcą się w mieyscu i czasie znaydować. W Krakowie dnia 16 Stycznia 1817 roku.

Jan Nepomucyn Frankl, Komornik T. C. P. I. D. K.

Rozaliia Verpilot, małżonka Ludwika Józefa Verpilot, zostaiącego w woysku Polskiem przy parku artyleryi, w korpusie ś. p. J. O. Xcia Poniatowskiego, nie maiac od tegoż męża swoiego od czasu rozpoczęcia się woyny w roku 1812 i wkroczenia woysk Polskich do Rossyi żadney wiadomości; uprasza ktokolwiek mógłby mieć iaką o nim wiadomość czy żyie lub zginął, aby przez miłość bliźniego raczył donieść do Redakcyi gazety Krakowskiey, a wszelkie z tego względu wynikaiące koszta przyrzeka natychmiast z wdzięcznością zwrócić.